

doc. dr Krzysztof Rejman

Instytut Stosunków Międzynarodowych
PWSTE w Jarosławiu

Realizacja Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013 w województwie podkarpackim

WPROWADZENIE

Jednym z głównych wskaźników poziomu rozwoju cywilizacyjnego jest siła kapitału ludzkiego. Wysoka wartość wskaźnika wyznacza obszary charakteryzujące się wyższym poziomem wykształcenia ludności oraz wyższym poziomem aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców. W przypadku uwarunkowań migracji ważniejsze jest raczej to, że składowa opisująca kapitał ludzki może być ważną charakterystyką samych mieszkańców i ich mobilności.

Kapitał ludzki jest również wysoko skorelowany ze wskaźnikami dostępu do usług oraz standardem materialnym mieszkańców regionu, co jest pośrednio powiązane właśnie z wysokim poziomem rozwoju gospodarczego obszarów cechujących się wysokim poziomem tego kapitału. Kapitał ludzki jest obecnie uznawany za najważniejszy, obok kapitału ekonomicznego, czynnik wzrostu gospodarczego w Polsce. Rozwój gospodarki wymaga obecności wykwalifikowanych pracowników. Jednocześnie obszary dobrze rozwinięte gospodarczo przyciągają osoby wykształcone, co dodatkowo przyczynia się do wzrostu gospodarki. W przypadku Podkarpacia kapitał ludzki kształtowany jest w dużej mierze przez procesy migracyjne i temu zagadnieniu poświęcony jest niniejszy artykuł.

Najwcześniejsze pojęcie kapitału ludzkiego pojawiło się w obszarze ekonomii. Tam znaleziono dla niego bardzo przejrzyste odniesienie i nadano mu równie jednoznaczny sens. Pojęcie to spopularyzowane zostało przez Theodora W. Schultza w latach sześćdziesiątych XX wieku. Duży wkład do teorii kapitału ludzkiego miał też inny chicagowski ekonomista Gary Becker. Znaczenie tej formy kapitału zostało powszechnie uznane, docenione w pracach ekonomistów zajmujących się wzrostem i rozwojem gospodarczym. Podobnie jak inne formy kapitału, w kapitał ludzki można inwestować, można go akumulować i przenosić jednak nie wolno zapominać, iż nie istnieje on poza jednostkami ludzkimi. Fakt ten podkreśla S.R. Domański, który pisze: „Zasób zaś wiedzy, umiejętności, zdrowia i energii ucieleśniony w każdej osobie oddzielnie i w

społeczeństwie jako całości, to kapitał ludzki. Kapitał ludzki jest zasobem, który jest źródłem zdolności do pracy, usług, zarobków, a także bezpośredniej satysfakcji. Wyróżniającą cechą kapitału ludzkiego jest to, że jest jak gdyby częścią człowieka – jest ludzki, ponieważ jest ucieleśniony w ludziach. Nie można oddzielić siebie od swojego kapitału ludzkiego – albo inaczej: kapitał ludzki zawsze niesie się w sobie. (...) Kapitału ludzkiego nie można kupić (a więc nie można i ukraść), jak inne aktywa na rynku. Kapitał ludzki – osoba musi sama wytworzyć i w sobie zakumulować, aby go posiadać” [Wilkin, 2006, s. 99].

Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) jest największym w historii UE programem współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), na którego realizację przeznaczono 11 429 mln euro. Dzieje się tak, ponieważ całość wsparcia w ramach EFS przeznaczonego dla Polski na lata 2007–2013 została zaprogramowana właśnie w ramach PO KL. Celem programu jest umożliwienie wykorzystania pełnego potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

W ramach programu wsparciem objęte zostały następujące obszary: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, a także zagadnienia związane z rozwojem zasobów ludzkich na terenach wiejskich, z budową sprawnej partnerskiej administracji publicznej wszystkich szczebli oraz z promocją zdrowia, PO KL ma również za zadanie przyczyniać się do realizacji strategii lizbońskiej. W tym kontekście wspiera on rozwój zasobów ludzkich w Polsce, a wpływając przez to na podnoszenie konkurencyjności gospodarki koncentruje się wokół następujących zagadnień:

- efektywniejsze wykorzystanie zasobów pracy,
- zwiększenie elastyczności rynku pracy i adaptacyjności pracowników,
- zwiększenie poziomu spójności społecznej,
- budowa społeczeństwa opartego na wiedzy poprzez rozwój wykształcenia i kwalifikacji,
- poprawa efektywności zarządzania w administracji publicznej oraz jakości świadczonych usług publicznych,
- rozwój opieki zdrowotnej jako czynnika determinującego jakość zasobów pracy,
- zapewnienie spójności stopnia rozwoju zasobów ludzkich w wymiarze przestrzennym [Tkaczyński, Willa, Świstak, 2008, s. 492–493].

Artykuł jest próbą przedstawienia aktualnej sytuacji dotyczącej wykorzystania środków unijnych w ramach realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013 w województwie podkarpackim. Ponadto celem artykułu jest porównanie województwa podkarpackiego pod względem stanu wykorzystania ww. środków unijnych z innymi województwami.

WIELKOŚĆ ŚRODKÓW PRZEZNACZONYCH DO WYKORZYSTANIA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM

W ramach komponentu regionalnego PO KL na Podkarpaciu podpisane zostały 1532 umowy na łączną kwotę 1 318 843 481 zł.

Poniższa tabela obrazuje stopniowy wzrost wielkości zakontraktowanych środków w poszczególnych latach programowania w podziale na Priorytety. Pamiętać jednak należy, że kwota przedstawiona jako całość alokacji dostępnej w latach 2007–2013 uzależniona jest od bieżącego kursu euro, tak więc może ulec modyfikacji. Również, ze względu na charakter planistyczny danych dotyczących kontraktacji w roku bieżącym, wartość ta może odbiegać od zaprezentowanej (tabela 1).

**Tabela 1. Podział zakontraktowanych środków finansowych
na poszczególne Priorytety**

Priorytet	Kwota wykorzystana/przewidziana do wykorzystania (zł)				
	2007–2008*	2007–2009*	2007–2010*	2011**	2007–2013***
Priorytet VI	147 462 092	346 479 708	545 732 243	111 500 000	609 593 844
Priorytet VII	25 949 521	88 602 702	159 311 753	82 435 755	419 438 045
Priorytet VIII	32 249 994	109 744 602	184 431 167	46 788 759	429 046 420
Priorytet IX	48 724 518	158 654 258	227 277 204	121 300 000	460 093 150
Ogółem	254 386 125	703 481 270	1 116 752 367	362 024 514	1 918 171 459

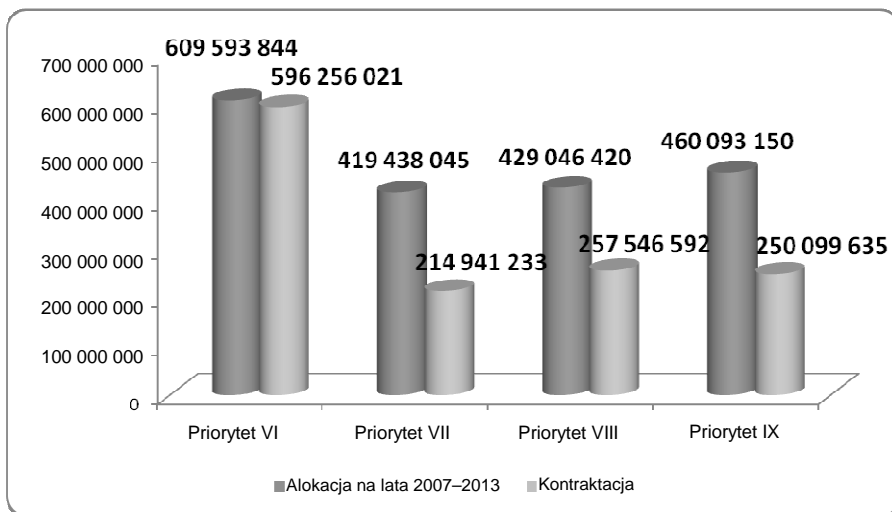
* Rzeczywista wartość zakontraktowanych środków wg sprawozdań rocznych.

** Kwoty podano wg Planów Działania (narastająco).

*** Kwoty wyliczono wg kursu Inforeuro na październik 2011 r. – 4,4370 PLN.

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego.

Wykres 1 obrazuje stosunek wartości środków zakontraktowanych od początku okresu programowania w odniesieniu do wartości kwot przeznaczonych na ten cel.

Wykres 1. Alokacja na lata 2007–2013 a stopień zakontraktowania środków

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego.

NABORY WNIOSKÓW O DOFINANSOWANIE PRZEPROWADZONE W TRYBIE KONKURSOWYM W LATACH 2007–2011 ORAZ LICZBA ZAWARTYCH UMÓW

W odpowiedzi na 87 konkursów ogłoszonych w latach 2007–2011 złożone zostały 9133 wnioski o dofinansowanie, z czego blisko 8000 wniosków pochodziło od beneficjentów posiadających siedzibę na terenie województwa podkarpackiego. Wnioski składane były również przez podmioty mające siedzibę poza terytorium naszego kraju. Łączna wartość złożonych wniosków o dofinansowanie to ponad 5,5 mld zł. Kwota ta blisko trzykrotnie przekracza wartość alokacji, którą województwo podkarpackie otrzymało do wykorzystania w latach 2007–2013 (tabela 2).

Tabela 2. Liczba ogłoszonych konkursów w latach 2007–2011 w podziale na Priorytety

Lata Priorytet	2007	2008	2009	2010	2011
Priorytet VI	1	6	5	3	1
Priorytet VII	0	4	4	5	8
Priorytet VIII	1	6	9	7	5
Priorytet IX	1	6	8	4	10
Razem	3	22	26	19	24
Łącznie	94				

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego.

Zamieszczona tabela 3 zawiera szczegółowe informacje dotyczące liczby oraz wartości umów podpisanych, w podziale na poszczególne Działania i Poddziałania komponentu regionalnego PO KL na Podkarpaciu.

Tabela 3. Liczba zawartych umów w latach 2007–2011

Priorytet	Działanie	Poddziałanie	Liczba umów	Wartość podpisanym umów (zł)
Priorytet VI	Działanie 6.1	Poddziałanie 6.1.1	108	81 502 303
		Poddziałanie 6.1.2	42	24 611 696
		Poddziałanie 6.1.3	21	386 259 087
	Działanie 6.2	-	19	102 257 569
	Działanie 6.3	-	35	1 625 366
Ogółem			225	596 256 021
Priorytet VII	Działanie 7.1	Poddziałanie 7.1.1	142	83 231 864
		Poddziałanie 7.1.2	25	27 949 250
		Poddziałanie 7.1.3	1	9 982 307
	Działanie 7.2	Poddziałanie 7.2.1	68	65 290 846
		Poddziałanie 7.2.2	13	26 059 909
	Działanie 7.3	-	53	2 427 056
Ogółem			302	214 941 233
Priorytet VIII	Działanie 8.1	Poddziałanie 8.1.1	212	178 584 685
		Poddziałanie 8.1.2	30	31 831 628
		Poddziałanie 8.1.3	2	1 063 596
		Poddziałanie 8.1.4	2	4 363 890
	Działanie 8.2	Poddziałanie 8.2.1	4	1 712 070
		Poddziałanie 8.2.2	2	39 990 723
Ogółem			252	257 546 592
Priorytet IX	Działanie 9.1	Poddziałanie 9.1.1	229	71 799 064
		Poddziałanie 9.1.2	266	95 551 011
		Poddziałanie 9.1.3	4	15 272 367
	Działanie 9.2	-	82	36 632 097
	Działanie 9.3	-	11	4 335 495
	Działanie 9.4	-	31	12 292 848
Działanie 9.5	-	130	14 216 753	
Ogółem			753	250 099 635

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego.

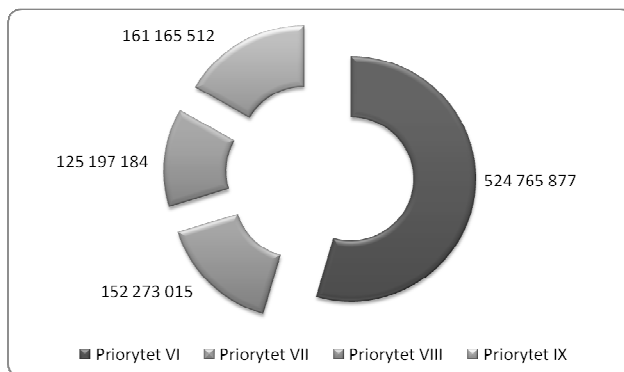
Ogółem podpisane zostały 1532 umowy na łączną kwotę 1 318 843 481 zł.

Największy udział procentowy w liczbie podpisanych umów ma Priorytet IX – 49%, w następnej kolejności Priorytet VII – 20%, Priorytet VIII – 16% oraz Priorytet VI – 15%.

W odniesieniu do wartości podpisanych umów, największy udział w kwocie ogólnej ma Priorytet VI – 45%, kolejne miejsca zajmują: Priorytet VIII – 20%, Priorytet IX – 19% oraz Priorytet VII – 16%.

KWOTY WYDATKÓW UZNANYCH ZA KWALIFIKOWANE Z WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ

Wykres 2 przedstawia kwoty wydatków kwalifikowanych rozliczonych wnioskami o płatność w podziale na Priorytety od początku wdrażania PO KL. Łączna kwota wydatków kwalifikowanych wynosi 963 401 588 zł. Największy udział w ogólnej wartości wydatków zatwierdzonych ma Priorytet VI, co wynika m.in. ze zwiększenia wartości umów podpisanych w ramach wdrożenia *Pakietu antykryzysowego*.

Wykres 2. Kwoty wydatków kwalifikowanych rozliczonych wnioskami o płatność w podziale na Priorytety

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego.

Kwota wydatków rozliczonych wnioskami o płatność stanowi ogółem 73% w odniesieniu do wartości podpisanych umów. W poszczególnych Priorytetach stopień rozliczenia wydatków kształtuje się na następującym poziomie:

- Priorytet VI – 88%,
- Priorytet VII – 71%,
- Priorytet VIII – 49%,
- Priorytet IX – 64%.

EFEKTY WDRAŻANIA PO KL NA PODKARPACIU

Realizacja Programu to przede wszystkim wsparcie kierowane bezpośrednio do mieszkańców województwa. Chcąc określić postęp w zakresie realizacji PO KL należy przedstawić rezultaty, jakie osiągnięte zostały w wyniku udzielonego wsparcia. W dalszej części artykułu przedstawiono efekty dofinansowania projektów realizowanych w ramach poszczególnych Priorytetów.

PRIORYTET VI. RYNEK PRACY OTWARTY DLA WSZYSTKICH

Specyfika zmian zachodzących na krajowym rynku pracy, powiązana z dynamiką przemian społeczno-demograficznych, a także utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia i rozwarstwienia ekonomicznego społeczeństwa stawiają nowe wyzwania przed instytucjami rynku pracy, pomocy i integracji społecznej. Ubóstwo i wykluczenie społeczne w Polsce są bardzo ściśle związane z pozostawaniem bez pracy i niskim poziomem aktywności zawodowej, zaś bezrobocie jest jednym z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej. Dlatego tak ważne jest tworzenie warunków do szerszego dostępu do zatrudnienia i uzyskiwania dochodu przez osoby funkcjonujące w środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym [Poździk, 2008, s. 142].

Do realizacji projektów systemowych w ramach Poddziałania 6.1.3 *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych* przystąpiły wszystkie podkarpackie Powiatowe Urzędy Pracy, a jest ich w chwili obecnej dwadzieścia jeden. Realizacja projektów rozpoczęła się 1 stycznia 2008 r. i trwała do 31.12.2011 r.

W 2011 r. za zgodą Instytucji Zarządzającej PO KL Wojewódzki Urząd Pracy zakontraktował projekty systemowe przekraczając alokację przeznaczoną w Szczegółowym Opisie Priorytetów PO KL na realizację Poddziałania 6.1.3.

Według aktualnej informacji z Izby Zarządzającej od roku 2012 w województwie podkarpackim projekty systemowe Powiatowych Urzędów Pracy w ramach PO KL już nie będą realizowane.

Według danych Urzędu Marszałkowskiego 57 838 osób wzięło udział w realizowanych projektach, w tym m.in.:

- 54 703 osoby bezrobotne,
- 1125 osób niepełnosprawnych,
- 33 805 osób z terenów wiejskich,

Aż 20 051 osób objęto Indywidualnym Planem Działania, 323 pracowników Państwowych Służb Zatrudnienia wzięło udział w szkoleniach z obszaru regionalnego rynku pracy,

Ponadto 8216 osób uzyskało środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym m.in.:

- 100 osób niepełnosprawnych,
- 2095 osób długotrwale bezrobotnych,
- 4723 osoby z terenów wiejskich,
- 403 osoby w wieku 50–64 lat.

Zrealizowano 35 projektów wspierających rozwój inicjatyw lokalnych.

PRIORYTET VII. PROMOCJA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

W ramach Działania 7.1 *Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji* projekty systemowe mogą realizować następujące podmioty:

- ośrodki pomocy społecznej – Poddziałanie 7.1.1 *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej*,
- powiatowe centra pomocy rodzinie – Poddziałanie 7.1.2 *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie*,
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej – Poddziałanie 7.1.3 *Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej*.

Realizowana jest następująca liczba projektów systemowych:

- Poddziałanie 7.1.1 – 142 z datą zakończenia 31.12.2013 r.,
- Poddziałanie 7.1.2 – 25 z datą zakończenia 31.12.2013 r.,
- Poddziałanie 7.1.3 – 1 z datą zakończenia 31.12.2013 r.

Statystyki Urzędu Marszałkowskiego wskazują, że 23 091 osób wzięło udział w realizowanych projektach, w tym m.in.:

- 11 225 osób bezrobotnych,
- 4880 osób niepełnosprawnych,
- 12 277 osób z terenów wiejskich,

Nadmienić trzeba, że 10 505 klientów instytucji pomocy społecznej zostało objętych kontraktami socjalnymi, 2859 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym otrzymało wsparcie w ramach Priorytetu. Także 6 instytucji wspierających ekonomię społeczną otrzymało wsparcie w ramach tego Priorytetu.

Zrealizowano 42 projekty wspierające rozwój inicjatywy na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, w ramach realizowanych projektów powstały:

- 2 Zakłady Aktywności Zawodowej (Wola Żyrakowska, Oleszyce),
- 2 Centra Integracji Społecznej (Rzeszów, Przemyśl),
- 5 Klubów Integracji Społecznej (Ropczyce, Ustrzyki Dolne, Wysoka, Kąkolówka, Nowa Sarzyna),
- Centrum Aktywności Zawodowej (Jasło),
- 2 świetlice terapeutyczne (Stalowa Wola, Nisko).

PRIORYTET VIII. REGIONALNE KADRY GOSPODARKI

Szczególnie istotną rolę w zwiększaniu szans na zatrudnienie osób bezrobotnych i poszukujących pracy odgrywają publiczne służby zatrudnienia. Podnoszenie ich potencjału kadrowego i organizacyjnego ma kluczowe znaczenie dla poprawy skuteczności podejmowanych przez nie działań. Zatem niezbędne

jest podniesienie kompetencji pracowników instytucji rynku pracy w zakresie świadczenia usług prewencyjnych, w tym zwłaszcza pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego, a także prowadzenie szeroko zakrojonych szkoleń i innych form kształcenia pracowników bezpośrednio zajmujących się aktywizacją osób korzystających ze świadczeń opieki i socjalnej. Ponadto w ramach tego priorytetu planowana jest realizacja projektów, mających na celu upowszechnianie idei równego traktowania kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia, godzenia życia zawodowego i rodzinnego, a także zwalczanie wszelkich przejawów dyskryminacji w obszarze zatrudnienia. W ramach tego priorytetu wsparcie ukierunkowane będzie również na tworzenie konkretnych rozwiązań systemowych o zasięgu ogólnokrajowym i ponadregionalnym, mających na celu promowanie mobilności geograficznej i zawodowej [Poździk, 2008, s. 149].

W Priorytecie VIII projekty systemowe realizowane są na podstawie uchwały Zarządu Województwa Podkarpackiego w ramach dwóch Poddziałań:

- 8.1.4 *Przewidywanie zmiany gospodarczej* – projekt realizowany przez Wydział Informacji Statystycznej i Analiz w Wojewódzkim Urzędzie Pracy,
- 8.2.2 *Regionalne strategie innowacji* – po jednym projekcie realizuje Departament Rozwoju Regionalnego oraz Departament Edukacji i Kultury w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego.

Realizowana jest następująca liczba projektów systemowych:

- Poddziałanie 8.1.4 – 2,
- Poddziałanie 8.2.2 – 2.

Zgodnie z informacją otrzymaną z Urzędu Marszałkowskiego 27 195 osób zatrudnionych wzięło udział w realizowanych projektach, w tym m.in.:

- 380 osób samozatrudnionych,
- 3077 osób zatrudnionych w mikroprzedsiębiorstwach,
- 4770 osób zatrudnionych w małych przedsiębiorstwach,
- 4463 osoby zatrudnione w średnich przedsiębiorstwach,
- 8257 osób zatrudnionych w dużych przedsiębiorstwach,
- 109 osób niepełnosprawnych,

Należy podkreślić, że 20 389 osób zakończyło udział w projektach szkoleniowych, 1846 przedsiębiorstw zostało objętych wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych, 110 osób zostało objętych wsparciem w zakresie rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej typu spin off lub spin out, 79 doktorantów otrzymało stypendia naukowe.

PRIORYTET IX.

ROZWÓJ WYKSZTAŁCENIA I KOMPETENCJI W REGIONACH

Przejście od gospodarki opartej na pracy i kapitale do gospodarki opartej na wiedzy, w której zasadniczą rolę odgrywa informacja, *know-how* oraz technolo-

gie informacyjne i komunikacyjne, niesie ze sobą konieczność inwestowania w wiedzę i umiejętności kadr polskich przedsiębiorstw. Niezbędne jest włączenie w ten proces partnerów społecznych oraz samych pracowników, jak również dostosowanie systemu szkoleń do potrzeb rynku pracy. Wymagane jest także wzmocnienie potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw poprzez wspieranie nowych rozwiązań w zakresie organizacji pracy i form świadczenia pracy. Ponadto konieczne jest wprowadzenie powszechnego planowania ścieżek karier ludzkich w przedsiębiorstwach. Działania w tym zakresie mają na celu wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw, jak również zachowanie istniejących miejsc pracy.

Konieczne jest zwiększenie dostępności i dopasowania szkoleń do potrzeb przedsiębiorstw, także poprzez zastosowanie szkoleń *e-learningowych* i mieszanych (*blended learning*). Wpłyne to pozytywnie na wykorzystywanie nowych technologii w przedsiębiorstwach, co jest zgodne z trendami gospodarczymi, jak i z założeniami strategii lizbońskiej. Szczególny nacisk zostanie położony na pracowników powyżej 50. roku życia. Jednocześnie, w celu poprawy funkcjonowania strony podaźowej przy znacznie zwiększonym popycie i intensywnej konkurencji na rynku, przewiduje się finansowanie działań systemowych w zakresie upowszechnienia, podniesienia jakości i rozwoju usług szkoleniowych, informacyjnych i doradczych oferowanych przez instytucje świadczące usługi na rzecz rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacji w przedsiębiorstwach. Szczególnie ważne jest także odpowiednie dostosowanie oferty instytucji szkoleniowych, tak aby oferowały aktualną wiedzę i usługi oraz stosowały odpowiednie metody i formy szkolenia. Wsparcie instytucji otoczenia przedsiębiorczości (udzielających pożyczek, gwarancji i poręczeń dla przedsiębiorców oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą, a także instytucji świadczących usługi informacyjno-doradcze oraz informujących o bazach ofert szkoleniowych) pozwoli na lepsze dotarcie z oferowanymi usługami i pomocą do przedsiębiorstw. W kontekście zwiększania zdolności adaptacyjnych polskich przedsiębiorstw i ich pracowników istotne jest również stworzenie odpowiedniego zabezpieczenia zdrowotnego m.in. poprzez zapewnienie warunków sprzyjających poprawie i utrzymaniu dobrego stanu zdrowia osób pracujących.

W Priorytecie IX projekty systemowe realizowane są przez samorząd województwa (projekty systemowe wynikające ze szczegółowego Opisu Priorytetów – 9.1.3, jak również projekty przewidziane jako konkursowe, które realizowane są w trybie systemowym na podstawie Planu Działania – 9.4 i 9.5) oraz przez organy prowadzące szkoły podstawowe (9.1.2 – projekty systemowe wynikające z Szczegółowego Opisu Priorytetów).

W ramach Poddziałania 9.1.3 Pomoc stypendialna dla uczniów szczególnie uzdolnionych na podstawie uchwały Zarządu Województwa Podkarpackiego

realizowany jest projekt przez Departament Edukacji i Kultury w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego oferujący wsparcie stypendialne w roku szkolnym 2010/2011. Projekt przewidujący wsparcie na rok szkolny 2011/2012 został przygotowany i oceniony pozytywnie merytorycznie.

Zgodnie z zatwierdzonym Planem Działania na rok 2009 rozpoczęto realizację w trybie systemowym projektu w ramach Działania 9.4 *Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty* (standardowo Działanie ma charakter konkursowy). Projekt realizowany jest przez Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli, zakończenie projektu przewidziano na 30.06.2012 r. Jednocześnie w Planie Działania na 2011 rok przewidziano realizację drugiego projektu systemowego w ramach Działania 9.4 *Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty*. Beneficjentem ponownie jest Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli. Projekt został złożony do WUP w Rzeszowie oraz oceniony formalnie (ocena pozytywna po uzupełnieniach). Realizacja projektu przewidziana jest w terminie 1 czerwca 2011 r. – 31 grudnia 2014 r.

Realizowany był również (na podstawie Planu Działania na 2010 rok) projekt systemowy innowacyjny w temacie *Modernizacja oferty kształcenia zawodowego w powiązaniu z potrzebami lokalnego/regionalnego rynku pracy*. Jego beneficjentem jest Departament Edukacji i Kultury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego. Projekty innowacyjne nie są przypisane do żadnego z Działań, jednak ze względu na źródło finansowania ten został umieszczony w ramach Działania 9.5.

Sieć Tematyczna Województwa Podkarpackiego podjęła uchwałę o warunkowej akceptacji strategii wdrażania projektu. Identyczną decyzję podjęła Instytucja Pośrednicząca, jednak po uzupełnieniu strategii wdrażania – Instytucja Pośrednicząca podjęła decyzję o zaprzestaniu jego realizacji. Treści kształcenia wypracowane w ramach projektu dla zawodów: mechanik, mechatronik, elektronik i informatyk zostaną upowszechnione, przede wszystkim poprzez wykorzystanie w ramach Działania 9.2, gdzie realizowane są programy rozwojowe szkół prowadzących kształcenie zawodowe.

Po zmianie Szczegółowego Opisu Priorytetów PO KL z 1 czerwca 2010 r. projekty systemowe organów prowadzących szkoły podstawowe (*Indywidualizacja nauczania i wychowania dla dzieci klas I-III szkół podstawowych*) zostały wpisane jako dodatkowa forma wsparcia w ramach Poddziałania 9.1.2. W województwie podkarpackim przeprowadzono pierwszy nabór wniosków, który zakończył się w październiku 2010 r. złożeniem 39 wniosków aplikacyjnych (wnioski złożyło ok. 22% spośród uprawnionych do aplikowania organów prowadzących szkoły podstawowe – tak publicznych, jak i niepublicznych). Wszystkie wnioski otrzymały pozytywną ocenę formalną (ewentualnie po uzupełnieniach), pozytywną ocenę merytoryczną (przy czym dwóch wniosków

dawców zrezygnowało z ubiegania się o dotację), podpisano większość z umów o dofinansowanie projektów (w trakcie procesu kontraktacji pozostaje jedna umowa).

W maju 2011 r. po zmianie wytycznych określających sposób realizacji projektów w nowym roku – ogłoszony został kolejny nabór dla organów prowadzących na tego typu projekty. W jego ramach złożono 74 wnioski, spośród których 2 zostały przez organy prowadzące wycofane z dalszego ubiegania się o dotację. Wnioski zostały zatwierdzone (po ewentualnych uzupełnieniach) formalnie i podlegają aktualnie ocenie merytorycznej.

Według danych dostarczonych przez Urząd Marszałkowski 51 931 osób wzięło udział w realizowanych projektach, w tym m.in.:

- 2812 osób bezrobotnych,
- 40 082 osoby uczące lub kształcące się,
- 282 osoby niepełnosprawne,
- 84 osoby należące do mniejszości narodowych i etnicznych,
- 36 313 osób z terenów wiejskich,

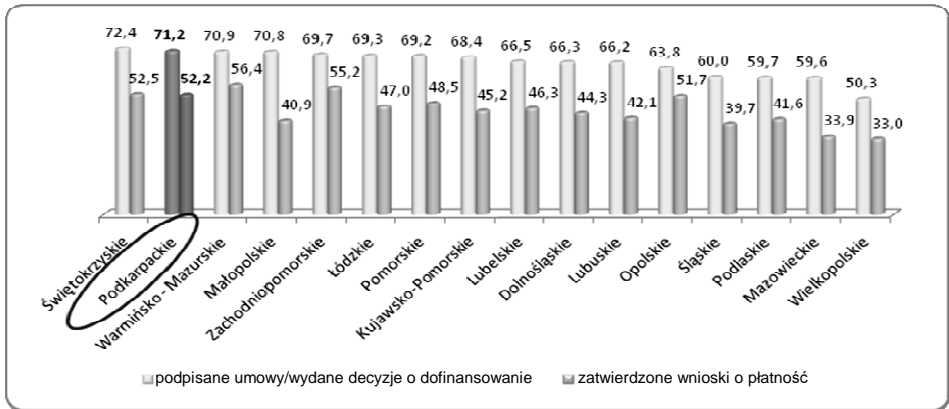
362 ośrodki wychowania przedszkolnego uzyskały wsparcie w ramach Priorytetu, 12 116 dzieci w wieku 3–5 lat uczestniczyło w różnych formach edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich, 1036 uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe zakończyło udział w stażach i praktykach.

Bardzo dużo, bo aż 527 szkół (podstawowych, gimnazjów i ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie ogólne) zrealizowało projekty rozwojowe, 83 szkoły i placówki kształcenia zawodowego wdrożyły programy rozwojowe, 822 nauczycieli uczestniczyło w doskonaleniu zawodowym, zrealizowano 129 oddolnych inicjatyw edukacyjnych, a 87 gmin zrealizowało oddolne inicjatywy społeczne.

Według informacji przygotowanej przez Izbę Zarządzającą dotyczących monitoringu kontraktacji na dzień 30 września 2011 r. poziom wydatków certyfikowanych do Komisji Europejskiej w stosunku do alokacji wyniósł w województwie podkarpackim 45%.

PODSUMOWANIE

Województwo podkarpackie jest jednym z najaktywniejszych województw w kraju pod względem wykorzystania alokacji przewidzianej na lata 2007–2013. Przez większą część 2010 roku – od lutego do października oraz od kwietnia do sierpnia 2011 r. – nasze województwo było liderem w rankingu mierzącym postęp realizacji PO KL, prowadzonym przez Instytucję Zarządzającą (wykres 3).

Wykres 3. Podpisane umowy i wnioski o płatność w stosunku do całości środków przyznanych dla poszczególnych województw na realizację Priorytetów VI – IX (%)

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego.

Według analizy postępu realizacji komponentu regionalnego PO KL przeprowadzanej comiesięcznie przez Instytucję Zarządzającą na dzień 30 września 2011 roku województwo podkarpackie zajmuje:

- drugie miejsce pod względem stopnia wykorzystania alokacji przewidzianej na lata 2007–2013 – 72,4%,
- czwarte miejsce pod względem stopnia wykorzystania alokacji w procesie płatności – 52,2%,
- dziewiąte miejsce w kraju pod względem podpisanych umów – 1524.

LITERATURA

- Bojar E., 2006, *Doświadczenia wybranych regionów słabo rozwiniętych w wykorzystaniu bezpośrednich inwestycji zagranicznych i funduszy unijnych*, Lublin.
- Ekonomiczne i społeczne determinanty wzrostu gospodarczego*, 2009, red. W. Jarmołowicz, Zeszyty Naukowe nr 212, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Poznań.
- Kapitał ludzki i kapitał społeczny a rozwój regionalny*, 2007, red. M. Herbst, Warszawa.
- Kapitał społeczny – aspekty teoretyczne i praktyczne*, 2004, red. H. Januszek, Zeszyty Naukowe nr 42, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań.
- Kapitał społeczny we wspólnotach*, 2005, red. H. Januszek, Zeszyty Naukowe, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań.
- Poźdźik R., 2008, *Fundusze unijne zasady finansowania projektów ze środków unijnych w Polsce w latach 2007–2013*, Lublin.
- Studia Europejskie, 2010, Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego nr 3, red. D. Milczarek, Warszawa.

- Sztaudynger J.J., 2005, *Wzrost gospodarczy a kapitał społeczny, prywatyzacja i inflacja*, Warszawa.
- Tkaczyński J.W., Willa R., Świstak M., 2008, *Fundusze Unii Europejskiej 2007–2013. Cele, działania, środki*, Kraków.
- Wilkin J., 2006, *Człowiek w ekonomii, czyli o konwersji zasobów ludzkich w kapitał* [w:] *Jednostkowe i społeczne zasoby wsi*, red. K. Szafraniec, Warszawa.
- Zeszyty Naukowe nr 787, 2008, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie. *Prace z zakresu europejskiej integracji gospodarczej*, Kraków.

Streszczenie

Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) jest największym w historii UE programem współfinansowanym z EFS, na którego realizację przeznaczono 11 429 mln euro. Dzieje się tak, ponieważ całość wsparcia w ramach EFS przeznaczonego dla Polski na lata 2007–2013 została zaprogramowana właśnie w ramach PO KL. Celem programu jest umożliwienie wykorzystania pełnego potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa. W ramach programu wsparciem objęte zostały następujące obszary: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, a także zagadnienia związane z rozwojem zasobów ludzkich na terenach wiejskich, z budową sprawnej partnerskiej administracji publicznej wszystkich szczebli oraz z promocją zdrowia. PO KL ma również za zadanie przyczyniać się do realizacji strategii lizbońskiej.

Województwo podkarpackie jest jednym z najaktywniejszych województw w kraju pod względem wykorzystania alokacji przewidzianej w ramach komponentu regionalny Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007–2013. Przez większą część 2010 roku – od lutego do października oraz od kwietnia do sierpnia 2011 r. – nasze województwo było liderem w rankingu mierzącym postęp realizacji PO KL, prowadzonym przez Instytucję Zarządzającą. Realizacja Programu to przede wszystkim wsparcie kierowane bezpośrednio do mieszkańców województwa.

Implementation of the Operational Programme Human Capital, 2007–2013 in Podkarpackie Voivodeship

Summary

The Operational Programme Human Capital (OP HC) is the largest programme in the history of the European Union co-financed by the European Social Fund (ESF). 11 429 million euros was allocated for the implementation of this programme. This is because the whole ESF support for Poland allocated for the years 2007–2013 was programmed under OP HC. The programme aims to enable the use of the full potential of human resources through increased employment and adaptive potential of enterprises and their employees, raising the level of education in society, reducing areas of social exclusion and support for establishing administrative structures of the state. The programme provides support in the following areas: employment, education, social integration, development of adaptive capacity of workers and enterprises, as well as issues related to human resources development in rural areas, creating efficient partnerships at all levels of public administration and health promotion, OP HC is also aimed at implementation of the Lisbon Strategy.

Podkarpackie Voivodeship is one of the most active provinces in the country in terms of utilisation of funds allocated under the regional component of the Human Capital Operational Programme, 2007–2013. For the better part of the year 2010 – from February to October, as well as from April to August 2011 our province was the leader of the ranking measuring the progress of OP HC realisation carried out by the Managing Authority.

Implementation of the Programme is primarily the support directed to the inhabitants of our region.